

TELEVISIE EN COMPUTER

MEMORY

Je kent het spel Memory vast wel.

Bij dit spel liggen er kaartjes op tafel, met de afbeelding naar onder.

Om beurten zoek je twee dezelfde afbeeldingen door twee kaartjes om te draaien.

Heb je twee dezelfde, dan mag je ze houden en mag je nog een keer.

Heb je twee verschillende, dan is je beurt voorbij.

Het is dus echt een kwestie van goed opletten en goed onthouden!

Wij hebben ook een memoryspel voor jullie gemaakt.

Maar dan *nét* ietsje anders.

Op de foto's staat een plek in de gemeente Bergen op Zoom.

Maar in plaats van twee dezelfde foto's, hebben we een foto van vroeger en een foto van nu gebruikt.

Er zijn 40 foto's, dus 20 memorysetjes te maken.

Je kunt natuurlijk ook met 5 of 10 setjes het spel spelen.

Het memoryspel zit in de 'Oude Kist...', de geschiedenisleskist die op jullie school staat.

Staat de 'Oude Kist...' niet in jullie klas? Kijk dan eens in een ander lokaal of in de bibliotheek.

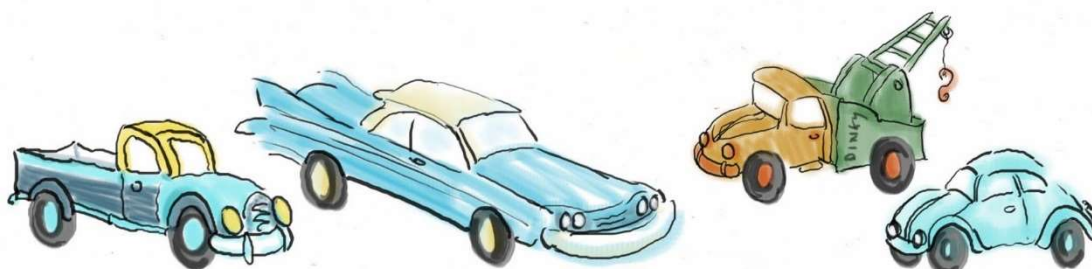
In de 'Oude Kist...' vind je trouwens ook enkele foto's uit het memoryspel in het groot.

Speel je deze memory liever online? Dat kan ook :

www.matchthememory.com/jeugdcanonbergenopzoom

Weten jullie welke plekken in de gemeente Bergen op Zoom op de foto's te zien zijn?

Mocht je het echt niet weten, dan kun je hieronder het antwoord opzoeken.

ANTWOORDEN EN TOELICHTING

Toelichting foto's Memoryspel

1 a en 1 b Burgemeester Stulemeijerlaan

De straat is vernoemd naar een vroegere burgemeester van onze stad.

Op de oude foto van 1910 staat de Wilhelminakazerne, er waren veel kazernes in de stad. De kazerne is verbouwd en is in 1982 Centrum voor de Kunsten geworden.

Op de foto staat de tekst "Stoomtr. Weg naar Tholen en Artillerie Kazerne". Tussen de bomen kun je de rails van de stoomtram zien liggen.

2 a en 2 b Grote Markt, De Maagd

Op de foto van 1900 zie je een kerk staan, de Heilige Maria-Tenhemelopneming. Voor de kerk zie je een hek staan om het terrein af te kunnen sluiten van de Grote Markt. Dit hek staat nu bij de Gertrudiskerk. Ook zie je op de grote Markt de tramrails van de stoomtram liggen.

In 1987 is deze kerk gesloten en gebruikten de katholieken de Gertrudiskerk aan de overkant van de Grote Markt. De kerk is in 3 jaar tijd omgebouwd tot theater. Nu kijken we daar naar toneel- en muziekvoorstellingen. De naam, theater De Maagd, is dus vernoemd naar de naam van de voormalige kerk.

JEUGDCANON BERGEN OP ZOOM

3 a en 3 b Lievevrouwestraat, Gevangenpoort

De foto van 1885 laat de Lievevrouwestraat zien met op de achtergrond de Lievevrouwepoort. Dit is de oorspronkelijke naam van de 13^e eeuwse stadspoort. Wij kennen hem als Gevangenpoort omdat de poort van ongeveer 1485 tot 1925 gevangenis is geweest. Je zit er goed in opgesloten want de muren zijn op straatniveau ongeveer 1,5 meter dik. De gevangen bewaker (cipier) woonde ook in het gebouw, je ziet de ramen van zijn woonkamer open staan. Op de oude foto zijn de huizen tot aan de poort gebouwd. Later zijn de auto en vrachtwagen gekomen. Het drukke verkeer kon niet meer onder de poort door. De huizen zijn gesloopt en de straat is verlegd. De Gevangenpoort is nu als monument te bezoeken. Als je goed kijkt zie je dat op de oude foto de stoepen bij de huizen hoorden.

4 a en 4 b Lepelstraat Kerkstraat

Op de oude foto van 1902 zien we een toren staan. De Sint Antoniuskerk met toren is in de Tweede Wereldoorlog vernietigd. Er is toen een nieuwe Sint Antoniuskerk gebouwd met een lagere toren. De huizen en wegen op de foto's zijn duidelijk veranderd. Vroeger waren het zandwegen, nu liggen er gelukkig klinkers. We moeten er niet aan denken dat we, na veel regen, met de fiets of auto over zandwegen moeten rijden.

JEUGDCANON BERGEN OP ZOOM

5 a en 5 b Gouvernementsplein

De boom staat er nog steeds en is een stuk dikker geworden.

Het hekwerk is verdwenen, nu is het een openbaar plein. Vroeger was het gebouw de woning van de Gouverneur, hij was het hoofd van de militairen in de stad.

Fotograaf J.H.M. Weijts

6 a en 6 b Buitenvest, wasserij de Zoom

De oude foto is genomen aan het einde van de Tweede Wereldoorlog en laat de schade aan het gebouw zien. Daarna is het pand helemaal opgeknapt en is er een bedrijf in gevestigd.

Wasserij de Zoom is vernoemd naar het kanaaltje de Zoom, dat er nu nog steeds ligt. De wasserij verzorgde het schoonmaken van wasgoed voor bedrijven of organisaties. Denk bijvoorbeeld aan tafelkleden, keukendoeken of beddengoed voor restaurants of hotels.

JEUGDCANON BERGEN OP ZOOM

7 a en 7 b Zuidzijde haven met Spuihuis

Op deze foto van 1925 zie je de Bergen op Zoomse haven, toen nog een haven met eb en vloed. Het grote verschil is dat de haven hier is gedempt. Waar vroeger de schepen voeren, staan nu de auto's geparkeerd.

Bij het Spuihuis werd het water uit de waterloop de Grebbe gespuid. Tijdens eb werd het water uit de Grebbe met veel kracht de haven in gespoten. Zo werd de haven "schoon" gehouden.

Wat helemaal niet veranderd is, is de Gevangenpoort op de achtergrond.

8 a en 8 b Zuidsingel, Spiritustrentje

Midden door de stad liep vroeger een spoorlijn met een trein. In deze trein zat alcohol/ spiritus, die gemaakt werd in een fabriek (de Spiritus, later Nedalco) bij de haven. De foto is in de jaren 70 van de 20^e eeuw gemaakt. Zie je hoe dicht de trein langs de huizen reed? Dat was natuurlijk veel te gevaarlijk, daarom is de rails weggehaald. In plaats van een rijdende trein staan er nu auto's.

De fabriek is niet meer aanwezig bij de haven, alleen de schoorsteen herinnert nog aan de fabriek.

JEUGDCANON BERGEN OP ZOOM

9 a en 9 b Halsteren, Raadhuis

De oude foto is van 1895, maar het Raadhuis is veel ouder. Dit is te zien op de foto, met als vermelding 1633. Dit was het Raadhuis van de voormalige gemeente Halsteren. Vanaf 1997 behoort Halsteren bij de gemeente Bergen op Zoom. De functie van het gebouw is gewijzigd, het is nu een restaurant.

In de loop van de jaren is er aan het gebouw en stratenpatroon niet veel veranderd. Achter het Raadhuis zie je de 15^e eeuwse Sint-Martinuskerk.

10 a en 10 b Anton van Duinkerkenpark

In 125 jaar tijd is er weinig veranderd in het park, ja de bomen zijn groter geworden. En we dragen nu ook andere kleding dan toen.

Tot 1968 heette dit park "het Volkspark". Na het overlijden van de bekende Bergenaar Anton van Duinkerken is het park naar hem vernoemd. Zijn eigenlijke naam was Willem Asselbergs. Maar als schrijver gebruikte hij als pseudoniem Anton van Duinkerken. Zijn beeld staat voor het stadhuis op de Grote Markt.

JEUGDCANON BERGEN OP ZOOM

11 a en 11 b Zeekant

De oude foto is gemaakt in 1983 aan de Zeekant. Dat is nu ongeveer bij De Boulevard. Het water is gebleven, maar daarnaast is er hier veel veranderd.

Vroeger was het hier 2 keer per dag eb en vloed, de mensen zaten echt letterlijk aan de Zeekant. De geur van de Zeekant kennen veel oudere mensen nog, vraag maar aan je opa/ oma.

Nu is het gebied afgesloten door dijken, het water heet nu de Binnenschelde, met zwembad De Schelp. In het water is een gebied opgespoten met zand en daar zijn woningen gebouwd. Deze wijk heet De Bergse Plaat.

12 a en 12 b Rembrandtstraat

De huizen staan er nog steeds, maar de Antonius Abtkerk op de oude foto van 1918 is heel anders geworden. De oude Antonius Abtskerk is vernietigd aan het einde van de Tweede Wereldoorlog en opnieuw opgebouwd, maar wel anders. De nieuwe kerk heeft sinds tientallen jaren een andere functie gekregen.

De Rembrandtstraat ligt in de wijk Borgvliet. De straat verwijst naar de schilder Rembrandt. In deze wijk vind je veel straatnamen van schilders. Zie je trouwens op de oude foto het brandspuithuisje?

JEUGDCANON BERGEN OP ZOOM

13 a en 13 b Stationsstraat V&D

Dit gebied is in de loop van de tijd heel veel veranderd. In de Tweede Wereldoorlog is hier een V1, een vliegende bom, neergekomen. Alle gebouwen werden vernietigd, hier is later het warenhuis Vroom & Dreesman (V&D) gebouwd. In de jaren 20 van deze eeuw is het warenhuis gesloten en zijn er woningen van gemaakt.

Op de oude foto zie je rechts nog een gedeelte van een kerk staan, de St. Josephkerk. Deze is in 1972 afgebroken, het gebied is toen in gebruik genomen als parkeerterrein. Het standbeeld staat er nog steeds.

14 a en 14 b Engelsestraat

De gebouwen zijn in de loop van de tijd niet zoveel veranderd, wel de functie van de gebouwen. Het Rooms Katholieke Weeshuis is nu een appartementengebouw.

In 125 jaar is de bestrating en zijn de stoepen in de Engelsestraat veranderd. De naam van de straat niet. Deze naam verwijst naar de Engelsen die hier een Hof hadden. Ze woonden en werkten hier in de Middeleeuwen vanwege de jaarmarkten in onze stad.

JEUGDCANON BERGEN OP ZOOM

15 a en 15 b Hofstraat

De Hofstraat is in de loop van de jaren niet zoveel veranderd. Vroeger zat er al een café in deze straat en nu nog. Alleen het merk van het bier is veranderd.

Het Markiezenhof zie je aan de linkerkant van de foto's. Dit gebouw heeft de naam aan de straat gegeven. Het gebouw ziet er door een grote restauratie nu wel beter uit dan op de oude foto.

16 a en 16 b Thaliaplein

In dit gebied, het Thaliaplein achter de Gertrudiskerk, is veel veranderd.

De kiosk is blijven staan, maar de rest van de gebouwen zijn afgebroken. De oude foto is van 1885, hierop zie je rechts het gebouw Thalia. Het werd gebruikt als concertzaal en sociëteit (waar verenigingen bij elkaar komen). De gebouwen zijn vervangen door winkels en woningen.

JEUGDCANON BERGEN OP ZOOM

17 a en 17 b Zuidzijde Zoom - Zoombrug

De woningen aan de Zuidzijde Zoom zijn in 100 jaar niet veranderd, maar de brug is wel verdwenen. Tijdens de Tweede Wereldoorlog is deze brug vernietigd en niet teruggebouwd op dezelfde plaats, maar een stukje verder. Een gedeelte van de oude brug is nog te zien als je beneden langs de Zoom loopt. De straat is genoemd naar dit kanaaltje de Zoom.

De brug werd aangelegd vanwege de zorginstelling Vrederust, vlakbij Halsteren, zodat men vanuit daar sneller bij de Ontmoetingskerk op het Bolwerk kon komen.

18 a en 18 b Halsteren Vogelzang

Op deze straathoek in Halsteren is niet zoveel veranderd aan de gebouwen.

Wel is de functie van de gebouwen gewijzigd. Vroeger was dit gebouw een wachtruimte voor de tram naar Tholen, het heette Station Vogelzang. Je ziet de tramrails ook nog in de straat liggen. Nu is het een eetgelegenheden. Links zie je de Tholenseweg.

JEUGDCANON BERGEN OP ZOOM

19 a en 19 b Van Heelulaan, Moskee

In 2009 is de foto gemaakt met aan de linkerzijde de kerk de Goddelijke Voorzienigheid en aan de rechterzijde de Ulu Moskee. In 2016 is de kerk afgebroken, de moskee is nog aanwezig.

De Van Heelulaan is vernoemd naar de 13^e eeuwse dichter van Heelu (ook wel Jan van Leeuwe).

20 a en 20 b Kijk in de Pot

Op de oude foto van 1982 zie je veel heuvels. Deze zijn afkomstig van het voormalig militair oefenterrein Kijk in de Pot. Door de natuurlijke hoogten keek je daar in de diepte, dus in de put (pot). Hier lagen de Kogelvangers, zandheuvels als terrein voor schietoefeningen voor militairen. Het gebied ligt tegen de glooiende binnenkant van de hoge rand langs het vroegere Scheldestrand. In de loop van de jaren is het gebied verder geëgaliseerd. Het is nu een stadspark. Niet veranderd, is de schoorsteen van de Spiritus (van de voormalige alcoholfabriek) op de achtergrond.

De meeste oude foto's zijn afkomstig uit het West-Brabants Archief.

De meeste huidige foto's zijn gemaakt door de Werkgroep Jeugd.

Voor gedetailleerdere bronvermelding: jeugd@geschiedkundigekringboz.nl

www.geschiedkundigekringboz.nl

www.jeugdcanon.nl

